

Szerkesztési iroda:

Nagy-Becskek,

Zápolya-utca 1-ő szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Nagybecskerek, 1899.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

XXVIII. évfolyam. 171. szám.

Hirdetési árak:

Egész évre ——— 12 kr.
Félévre ——— 6 „
Negyedévre ——— 3 „
Egy óra ——— 1 „
— Egyes szám ára 4 kr. —

Hirdetések

A kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
minden nap esti 6 óráig.

Péntek, július 28.

Oktalan aspirációk.

Nagybecskerek, július 28.

(—z—y.) A lefolyt hét legnagyobb politikai eseménye: a kiegyezési törvényeknek innen és tullan történt publikálása nem terelheti el figyelmünket attól, hogy ugy a monarchia másik felében, mint nálunk a nemzetiségi aspirációk itt-ott minduntalan fölütik fejüket. Sőt ugy tetszik nekünk, hogy az osztrák nemzetiségi izgatások bizonyos mértékben a magyarországi nemzetiségekre is hatnak, leginkább a tótokra és románokra. A tótok közelebb két népgyűlést is terveznek, melyek közül az egyiket már betiltották. A tót vezetők egyéb követeléseik mellett az általános szavazati jog behozatalát sürgetik, a mi nagyon érthető, mert ez a tót többségű megyékben az ő kezükbe játszaná át a hatalmat. A hazai románság kebelében viták folynak a passzivitás megszüntetése tárgyában, a mi abban állana, hogy a jövő választásoknál már a román nemzeti párt is állítana jelölteket. Egyébiránt téves fel fogás, mintha az ország román nyelvű lakosai az u. n. passzivitás kimondása óta egészben tartózkodtak volna a közéletben való részvételtől, mert részt vettek a választásokban, majd mindenütt kisebb nagyobb számban, csak saját jelölteket nem állítottak fel. Egyes románok, mint képviselők is ültek, sőt ma is ülnek a népképviselők sorában. Ha tehát a passzivitással felhagynának, ennek a jelentősége csak az lenne, hogy előreláthatólag a román nemzeti program alapján több képviselő bejutna az országgházba s az ő nemzeti óhajtaikat itt, a legilletékesebb helyen hangoztatnák. A mérsékeltettek ezért a passzivitás megszüntetését óhajtják.

Horvát szélsőink is azt hiszik, hogy itt az ideje, hogy a gyakorlati cselekvés terére lépjenek. Eddig a horvát magyar kiegyezés merev tagadására s a Magyar-

ország ellen való izgatásokra szoritkoztak. Most, hogy a Horvátországgal való pénzügyi egyezés megújítása küszöbön van, a horvát pénzügyek autonomiáját tüzték ki céljukul s ebben az irányban erősen izgatnak. A Starcevic-párt egyik vezetője, dr. Frank be is választotta magát a pénzügyi egyezkedésre kiküldött országos bizottságba. A mérsékelt horvátok szintén azt akarják, hogy az országuk jövedelmeiből a saját beligazgatási költségeikre kiszolgáltattott százalékot, mely most 45 percent, tehát sokkal nagyobb, mint a mennyit Magyarország a saját bevételeiből belkormányzati, közoktatási és igazságszolgáltatási költségeire fordíthat, jövőre emeljék föl. Ezt az óhajtatást is bajos teljesíteni. Merőben teljesíthetetlen azonban az ellenzékiek követelése. Ezek még többet akarnak, azt ugyanis, hogy az összes közjövödelmek kezelése Horvátországban ön kormányzati ügygyé tétessék, továbbá, hogy a zágrábi tartománygyűlés határozza meg, mennyit kíván e jövedelmekből az ország saját szükségleteire fordítani s csak a mi marad, azt szolgáltatassa át a közös állampénztárnak. Eddig a zágrábi állampénztárból utalták ki a horvát autonom kormányának az őt törvényesen megillető jutalékát. Ezentul megfordítva a horvát önálló tartományi pénztár utalná ki az államnak azt, a mit kiutalni a horvát tartománygyűlés jónak látna. Az összes közös állami kiadások fedezése ilyenformán mindinkább a szorosa értelemben veti Magyarország vállaira háríthatnák át, pedig Horvátország ezekből eddig is aránytalanul kisebb részt viselt, mint a mennyi teljes igazság szerint rá esett volna.

Bár kormányzati rendszerünk a jog és igazság alapján működik, azaz hogy épen ennél fogva, az ilyen tulzott követeléseknek megadja az egyetlen feleletet, a mit adhat: a vetőt!

HIREK.

Tájékoztató.

A gőz- és kádfürdő mindennap reggeli 6 órától esti 7 óráig nyitva van; hőlyek részére a gőzfürdő kedden és pénteken d. u. 5 óráig; ugyanazon napokon fél 6-tól 8 óráig este urak részére is. Naponta zuhany-fürdő.

— Kinevezés. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter dr. Mráz Sándort a pancsovai állami főgimnáziumhoz kinevezte.

— Petőfi ünnep Pancsován. Levelezőnk írja: A vasárnapi délutáni Petőfi-ünnepély műsora a következő: Hymnus, éneki a magyar és német dalárda, Jókai „Apotheosis“ a, szavalja Dózsa Imre. Ünnepi beszéd, mondja Tomka Károly, Petőfi kortársa. Végre Petőfi egy költeményének szavalása és a „Talpra magyar“ elneklése fejezi be az ünnepélyt.

— A Súdungarische Reform f. hó 28 iki számában, a hírlapirói kötelesség leple alatt, azzal tetszeleg magának, hogy szokásszerű vad kirohanásokat intéz Torontálvármegyének bizonyára nem a Súdungarische Reform ellenőrzése alatt álló hírneve ellen. No már kérjük, tisztesség annak, a kit illet, de vagyunk magunk is annyira publicisták, hogy nem szorulunk a szomszéd ur gyámkodására és ha ok van reá, magunk is megszalasztjuk tollunkat. De hát bocsásson meg a S. R., 28-iki kirohánása nemcsak nem indokolt, hanem éppen nevetséges és ha így folytatja, újságát a vármegyében éleclapként fogják előfizetni. A mi lapunk a torontálvármegyei intelligens publikum számára van írva és annak minden egyes tagja tisztában van az augusztus 5-re egybehívott rendkívüli közig. bizottsági ülésben tárgyalandó javaslat felől. Ez nekünk elég és biz keveset törődünk azzal, hogy a S. R. hasonlóan tisztában van-e? Most azonban egy szamaritánus szolgálatra szánjuk el magunkat és a gyöngébbek kedvéért bővebb magyarázatot adunk, mert a S. R.-ot a vármegyei viszonyok tekintetében elfogott bizonytalanság miatt talán még a hideg is kilelné. A pénzügyigazgató így az aratás idején évről évre megteszi a felelősség kimondására

A „TORONTÁL“ tárcája.

Idegizgatók.

Írta: Dr. Klein Dániel.

Bájos olvasónő, ha azt hiszi, hogy e sorokban Adolár legujabb szerelméről, egy sötét vitriol drámáról vagy egy még annál is sötétebb házasságtörési jelenetről lesz szó, akkor, kérem, tegyen le minden reményről, e cikk nem a kívánt olvasmánya: . . . de ha érdeklődik a kávé iránt, melyet habbal vagy akár föllet s oly végtelen bájjal szűröselget a reggeli órákban s melyet tánti korában, bár kevesebb bájjal, de annál több kuglóffal fog elfogyasztani a családi oszonákon, ha megissza a teát s gondolja, hogy el is tudja készíteni urának vagy jövendőbelijének szája-ize szerint, ha nem idegenkedik a csokoládétól s megiszik hébe-korba, ha mindjárt csak a vendég kedvéért vagy mert koccintani muszáj, egy korty likört, egy pohárka bort, — akkor kérem, mi megértjük egymást s ön figyelemmel fog kisérni továbbra is . . .

A tudósok megállapították, mennyi fehérje, zsír, szénhidrátokra, vizre van szükségünk naponként, hogy szervezetünk fennálljon s a veszteségeket pótolja; ámde akkor szemmel tartották csak a tápláló eledelkeket: a tejet, enyvert, húst s ren ger dőt: k kávéra, csokoládéra, teára, borra, melyek bár nem direkt táplálók, de az idegrendszerre való izgató hatásoknál fogva fontos szerepet játszanak táplálkozási viszonyainkban. Ok pláne egészségi alaptételként kimondták, hogy a víz az ember

leghasznosabb mert legtisztább itala, nem gondolván avval, hogy az örökké szomjas emberiség mekkora haragját zudítják maguk ellen . . .

Pedig meg vagyunk írva, (én egy vendéglő falán függő ívökódexről leolvastam), hogy „bort iszik a magyar, nem pedig len vizet“, meg „sört iszik a német, de a magyar sem veti meg“ . . .

Teával öblögeti torkát a chinai; Mohamed híve nagymennyiségű kávé fogyaszt Allah dicsőségére; matét szűrösel a brazil s a művelt európaiak, miután alaposan teleszitták magukat önkészítette, bár rutul megadóztatott, erjesztett és alkoholos italokkal, belemarkolnak a chinai teájába, az arabustól megveszik a kávé, mexikóitól a kakaobabot s az amerikaiától a dohánnyt.

S a tudósok egyre csak vizet, tejet prédikálnak . . .

Balgaság, mondá egy jókedve papbarátom, fonnyadt lányoknak és köhögős asszonyoknak való s midőn a főpincér odatartotta neki a vacsorai ételjegyzéket, ő megvetéssel mérte végig a hajlongó frakkos vitét s határozottan odaszólt neki: — én bort vacsorázom! . . .

Ime, már a tapasztalat is ellentmond a tudósoknak.

Hogy is követhetne el akkora hibát az emberek nagy része, hogy egy egészségi tekintetben irreleváns cikknek ily fontosságot tulajdonítana.

S bár kétségbevonták az izgatók hatását a szövetek ujjaalakítására, egy tényhez soha sem nyultak: az agy-gerincagyrendszerre való hatásukhoz, mely az intellektuális és érzékszervek működésének többé-kevésbé erős felgerjesztésében áll.

Sőt ma már többet is tudunk; tudjuk, hogy

ezen aromás italok nem csupán sarkantyuzói a kifáradt paripának, hanem akadályozzák egyszersmind a szövetek gyors elhasználását, mérséklék a szervi élenyüléseket s csökkentik a kiválasztás által föltételezett veszteségeket.

Igy tehát valóságos „megtakarítási cikkek“.

1673-ban vonult be a kávé Európába; a XVII. század elején a csokoládé a gyógyszerkönyvben szerepelt, mint lépbetegségek elleni biztos szer; évszázadokon át a cukrot is gyógyszerül használták s centigrammok szerint mérték a patikákban, mint akár ma a chinát vagy rhebarbarát.

Még e század elején akadtak emberek, kik a nekik felajánlott csésze teát visszautasították, mert „hisz ők nem betegek“.

Ma már az idegizgatók használata általános; azelőtt a patikáros mérte őket, ma már a fűszeresnél kaphatók, mint tápszerek.

Lassankint akkora mérveket öltött a fogyasztásuk, hogy az anyaországok nem termeszthettek eleget s a különböző európai népek gyarmataikban kezdték e termékeket produkálni; a kávéfa Arábiából Amerikába, Indiába és Malagába, a téa az angolok által Indiába és Ceylonba ültetettét át.

Ámde büntetlenül nem hagyja el hazáját a növény s az ilyen kísérletek gyakorta kedvezőtlenül ütnek ki.

Sok országban a kávétermelés felette hiányos; igen sok ültetvény teljesen elszegényedett talajon sinlődik, mert soha sem gondoltak reá, hogy a termelés által a földtől elvont elemeket pótolják. Az ily vidékeken a kávébab nem is tartalmazza azon alkatrészeket, melyeket mint izgató és tekarék-tápszerek tartalmaznia kell. Ugyanez áll a teára nézve. A valódi chinai

irányuló javaslatát azon községi elöljárók, sőt néha járási főszolgabírákra nézve is, kiknek községeiben és illetve járásában az adóbefizetés nem mutat elegendő eredményt. Ezen javaslatokat a pénzügyigazgató rendszerint az adóbefolyás eredménye szerint állítja össze, a közig. bizottság pedig rendszerint azt is keresi, hogy vajjon az eredménytelenségnek oka nem-e a dolog természetében rejlik, mert csak azon esetekben szokta a javasolt felelősséget kimondani, midőn az adóbefizetésnek nem kielégítő eredményét az illető közigazgatási közegek mulasztása okozta. Így azután nem egyszer jön a közigazgatási bizottság a pénzügyigazgatóval ellentétbe, mit nálunk Torontálban egész barátságosan akként oldanak meg, hogy a pénzügyigazgató felelőbb és a m. kir. pénzügyminiszter rendszerint neki ad igazat. Torontálvármegyében mindenki tudja, hogy az augusztus 5-iki ülésen előkerülő felelősségi javaslatok ilyen természetűek és reméljük, hogy az adott fölvilágosítás után a S. R. is meg fogja aggódni hazafias kebelét nyugtatni.

— **A miniszter ajándéka.** A belügyminiszter a pancsovai városi könyvtárt szép ajándékban részesítette, mikor megküldte számára az „Osztrák-magyar monarchia irásiban és képművészetében” című díszmű 16 kötetét.

— **A főispán szabadsága.** Legutóbbi számaink egyikében hoztuk a hírt, hogy Rónay főispán régi gyomorbaja miatt Koritniczára utazik. Ezt a híradást jónak találták némelyek kombinációkkal fűzni össze, éppen azért szükségesnek tartjuk ezuttal felemlíteni, hogy a főispán az üdülésre nyert 6 heti szabadságból előreláthatólag csak 3 hetet vesz igénybe és szokása szerint ezen idő alatt is naponként maga után küldeti postáját, úgy hogy jóformán távolléte alatt is közöttünk van. A főispán szabadsága különben, hála az Istennek, és így gondolkozunk velünk, néhány ujjal megmutatható egyed kivételével egész Torontál, enyhe gyomorbajon kívül semmiféle egyéb körülménnyel egybekötve nincsen.

— **A T. H. É. V.-ről** annyi mindenféle kószahírt korportálnak manapság, hogy kötelességünk tájékoztatás céljából kijelenteni, miszerint a dolgok állását a hivatott és meghívott szakértők nemcsak desperátusnak nem tartják, hanem inkább olyannak tekintik ki, melyen könnyen segíteni lehet. Leginkább a nem eléggé gazdaságos üzemvezetést tartják kiküszöbölendőnek, mely után a vasutak feladatuknak megfelelni fognak. — Különben legközelebb hozni fogjuk a részletes jelentéseket és javaslatokat.

— **Kitüntetett tanuló.** A temesvári kereskedelmi és iparkamara most osztogatja ki a millenniumi ösztöndíjakat, melyek közül Grosz János, a pancsovai felső kereskedelmi iskola kitűnően végzett tanulója is kapott egyet.

felette csodálkoznék azon, ha egy angliust a „tea” címűn olyan lörét látna inni, mely az övéből színe és izre teljesen különbözik. Egyébiránt nekünk fogalmunk sincsen a valódi kínai teáról, mert erre minálunk nem nyílik alkalom abból a kiváló, aranyárga teából kóstolni, melynek friss dióje és finom szaga a mennyi birodalom lakosának fölvezetést képezik.

Miután a fogyasztók száma napról napra nő s az igazi szakísmérők meglehetősen ritkák, a kereskedők nem mulasztották el, hogy a külföldi tápszerekkel csempészetet és hamisítást végezzenek. Némelyek elárastják a piacot a tea és kávé surrogátjaival s azt állítják, hogy termékeik a csekély ár mellett is ugyanoly hatásonak, mások hangzatos nevek ürügye alatt egy zsák igazi kávé révén husz zsák sérült, hibás kávé adnak el vagy magvakat, melyek csak a kávé formájával bírnak.

Ismét mások a kínaiak példáját követik; megtanulták a teljesen elhasznált levelek elkészítését, ügyesen tekerve és szilvalevelekkel vegyítve, előkelő árak mellett akadnak vevőre.

Vannak e készítmények közt olyanok, melyek ártalmatlanok, nem mérgesek, vannak azonban veszélyesek is. A zöld tea készítmény, melyet a kínaiak rézárzennal állítottak elő a kivétel számára, nagyon büntetendő volt s a hamisítások történetében nem áll egyedül, melyek nehéz mérgezések okai voltak.

Kellemetlen dolog, család áldozata lenni, de majdnem a bihetetlenséggel batáros, ha látjuk, hogy a fogyasztók mily könnyűséggel fogadtak el árukat, melyek a takarékvagy izgatóságok legkisebb értékével sem bírnak.

Azon egyszerű címen, hogy a pörkölt cichoriának főzete ugyanoly színű mint egy

— **Kodár Ernő temetése.** Kodár Ernő nyugalmazott ezredes tegnap délután helyezték örök nyugalomra örösi gyászközönség részvételével. Mindenki sietett, hogy lerója a kegyelet adóját egy érdemes, derék férfi irányában, ki önfeláldozó lelkesedéssel szolgálta a hazát s bálványozó szeretettel csüggött a családján. A gyászszertartást Szabó Ferenc apát-plébános vezette. A temetésen részt vett a 29. gyalogezred II. tábori zászlóalj teljes hadi díszben, a hadi jelvény nélkül, Matiegka őrnagy hadkiegészítő parancsnok vezetésével. A 8 oszlopban felállított impozáns zászlóaljon kívül ott volt a teljes tisztikar, nemkülönben a honvédség képviselőiben Annau százados és Úveges főhadnagy. A temetőnél a zászlóalj megtette még a remekül sikerült bucsulövést, azután leeresztették a koporsót a sírba, a hol most már örök mély álmát alussza a harcok hőse fia, kit nem riasztott vissza soha csatazaj s ki most porladó testtel, kihidegült várja a feltámadást. Legyen fáradt testének könnyű a pihenés.

— **Városi közgyűlés.** Nagybecskerek város képviselőtestülete tegnap délután dr. Perisics Zoltán h. polgármester elnöke alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a képviselők csak csekély számban vettek részt. A közgyűlés a következő három tárgy felett határozott: 1. Anémétvárosi óvoda tárgyában túlnyomó többséggel kimondták, hogy a város tulajdonát képező u. n. Gaszmann-féle ház az árvaházi bizottság tulajdonát képező telekkel (volt Vendelin-kápolna) feleselendő. A szükséges lépések megtételével a tanács bizatik meg. Ezzel szemben állt Szávits Sándor v. képvis. indítványa, hogy a Kolth-le ház vétessék meg, melyben az óvoda jelenleg elhelyezve van. 2. Dr. Végh Lajos kérvénye a kaszinótelek egy részének átengedése tárgyában egy 30 nap mulva tartandó közgyűlésen fog tárgyalatni. 3. Végül a közgyűlés Jakoby Gábor városi mérnöknek 400 ft évi működési pótlékot szavazott meg.

— **Szerbiai Torontálban.** Ugyancsak cifra állapotok uralkodnak Szerbiában! Senki sem tudja lefelekvőskor, hogy mire ébred fel s még azok sem érzik jól magukat, a kiknek tiszta a lelkiismeretük. Csupa forrongó, lázas élet lököt Szerbiában s nem egy család hagyja oda az ősi hazát, hogy nyugalmasabb területen folytassa békében az életét. Így Torontál vármegye déli része tele van szerbiai kivándorlókkal s egyre jobban szaporodik a szerb katonaszökevények száma is. A legújabb alak például Mladanovic Milorad, a ki átuszta a Dunát s úgy jött el Torontálba szerencsét próbálni.

— **Kazánvizsga.** A nagybecskereki gőzgépezők és kazánfűtők vizsgáló bizottsága folyó évi augusztus 4-én délelőtt 10 órakor a nagybecskereki m. kir. állampépítészeti hivatalnál képesítő vizsgálatot tart. A vizsgálatra jelentkezni lehet a kitűzött napon délelőtt 9 óráig a fentnevezett hivatalnál.

csésze kávé, azt hiszik, hogy joggal ihatják is helyette, nem gondolván avval, hogy a cichória sohasem tartalmazta azon elemeket, melyet a takarékvagy alkatrészeit képezik.

E hiányt pótlandók, gyakran öntünk ily csésze cichóriába egy többé kevésbé nagy adagját saját, hazai izgatónknak, t. i. az alkoholnak.

Csak hogy ezt is a legkülönbözőbb essenciákkal hamisítják, minek következménye az iszakkosság elharapozása és előrelátható, hogy újabb betegségek fejlődnek, mielőtt sikerült egy okos, vállalkozó vegyésznek a hamisított kávé és teát valamely izgató szubstanciával átítani, nem törődve annak a szervezetre való káros befolyásával.

Nem csoda, ha ezen számtalan hamisítás közepette a dohányhoz, mint főigazgatónkhoz folyamodunk.

Felette rossz takarékvagy, ha egyáltalán annak nevezhetjük, habár egy francia barát 1558-ban a következőket írja róla:

„A dohány nagyon üdvös növény, mely arra szolgál, hogy az agy szükségtelen folyadékait destillálja és elégesse; elűzi az éhséget és szomjúságot; az Amerikában letelepedett keresztények módfelett kedvelik.”

Nálunk a külföldi tápszerek elkészítése felette hiányos; ha látjuk, hogy az arabus mily gonddal készíti el kávéját, csodálkoznánk azon hanyagságon, melylyel mi ezt végezzük.

Az arabiai zölden takarítja el a kávé, szükség szerint pörkölt belőle.

Előbb kis posztóra szórja a babot s a pettyeset, foltosat kieszdi belőle, majd vasipátra teszi s széntüzőn pörköli, ha megbarnul és gőzölög, visszahuzza.

— **Vörhenyjárvány Nagybecskereken.** Szomorúan kell konstatálnunk, hogy Nagybecskereken újra fellépett a vörheny, még pedig meglehetősen erős alakban, mert ugyancsak sürűen szedi az áldozatait. Az anyakönyvi hivatalban csak ezen a héten 7 halálesetet jelentettek be, míg július havában eddig 13 a halálozások száma. Az esetek majdnem kizárólag a gradnalicában fordulnak elő, de egy volt a németvárosban is.

— **Kézfogó.** Dr. Selymessy Sándor nagybecskereki királyi törvényszéki bíró a napokban váltott jegyet Tolveth Annuska kisasszonnyal, Tolveth Károly fogorvos bájos és gazdag lelki tulajdonságokkal bíró leányával.

— **Orvosok gyűlése Szabadkán.** Szabadkán a jövő hónapban tartják meg a magyar orvosok és természetvizsgálók évi rendes nagygyűlésüket. A rendező bizottságok Schmausz Endre főispán elnöke alatt már megalakultak és serényen munkálkodnak, hogy a nagygyűlés minél sikeresebb legyen. A nagygyűlés egyik legérdekesebb programja lesz az orvosok és természetvizsgálók kirándulása Boszniába és a Vaskapuzoz.

— **Olcsó fiakkerek.** Tegnap hírhírtre vonatkozólag a rendőrségi sajtóiroda megjegyzi, hogy Nagybecskereken jelenleg van érvényes bérkocsivitelési szabályzat, a melyhez kötelesek ragaszkodni úgy a fiakkerek, mint a nagyközönség. Ha a bérkocsis többet számít fel, mint a menyit jár neki, ebben az esetben bárki jogorvoslattal élhet.

— **Kifosztott részeg emberek.** Részeg ember mindig volt és mindig lesz. Különösen sok van Nagybecskereken a tizedrendű kocsmákban és lebujszokban, a hol ki is fosztják őket, mikor már mit sem tudnak magukról. Jelenleg is több esetben folytat nyomozást a rendőrség, a mely ez uton is figyelmeztet mindenkit, hogy tessék óvakodni a zsebtolvajoktól s általában a gyanus alakoktól.

— **A termés.** Verseczről írják, hogy azon a vidéken a buzatermés eléggé jól ütött ki. Míg ugyanis a mi környékünkön az átlag 6-7 métermázsza között váltakozik, addig ott többnyire 8 métermázsza kapnak a gazdák.

— **A napszurás ellen.** A mostanában uralkodó melegben nem fölösleges figyelmeztetni a közönséget, hogy mint védekezhetik legjobban a napszurás és következményei ellen. Mindenkit érhet napszurás, a ki nagyfokú napmelegnek teszi ki magát, s a mellett úgy végez nagyobb munkát, hogy izzadása meg van akadályozva s nem éri elegendő levegőáram. Ha valaki tehát nagy verőfénynél elkerülhetetlen fárasztó munkát kénytelen végezni, az az izzadás elpárolgását ruhájának megtámasztásával s az erősen izzadó testrészeknek szabadlétével segítse elő. Közben bőségesen igyék friss vizet, a szesz italokat ellenben teljesen kerülje. Szénsav-tartalmu, u. n. ásványvizek kevésbé ajánlatosak,

Erre a babot a levegőn lehűti, vizet tesz a tűzre s míg ez fő, kőmozsárban törli szét a kávébabot, a nélkül hogy porrá zúzná, mint ezt a török teszi; most három negyedrésznyre megtölti meleg vízzel a kis kávékorsóját, bedobja kávéját s a korsót széntüzőn tartja; de a vizet csak pillanatra enged felforrni. Az arabus nem ismeri a cukrot; rendszeren egy kis safrányt vagy néhány eldörzsölt, illatos magocskát tesz hozzá.

Erre a főzetet apró findszákba tölti, a kávékorsó csutorájába egy kis pálmárosos gomolyt tesz, mely az üledéket visszatartja.

Az ilykép elkészített kávé, mely egyedül érdemli a „mokka” nevet nagyon zamatos és frissítő.

Nálunk a kávé elkészítésének módja nagyon barbár, rendszeren a eselédre bízzák a pörkölést, ki többnyire meg is égeti, holott az csak enyhén pörkölendő, annyira, hogy coffein kiválják a zsíros alkatrészekből, melyek a kávéban vele egyesítve vannak.

Néha napokig is hever a boltban s aromás alkatrészei elillanak, otthon a szobaleány nagysietve a vizet kávéstól együtt tűzre teszi, egy merész destillálja vagy Kneip-kávéét tesz hozzá és másfelé szorgoskodik, míg a bájjal forr.

Azután asztalra kerül a „zamatos” kávé s a „szaccot” másnapra tessik el. . . Nem tudják persze, hogy ezen üledék csak keserű elemeket tartalmaz, melyek a frissen hozzáadott kávénak csak rossz íz kölcsönöznek.

Hogy ezen tényállást mikor változtatjuk meg, mikor küzdhetünk ellene sikerrel, nem tudjuk. A reakció valószínűleg egy vegyész vállalkozási szellemének sikerülend, ki tudományos készítmény alakjában hamisítatlanul a fogyasztó rendelkezésére bocsátja az ideigzatókat.

mint a jó tiszta víz. A napszurásnak kisebb foka az agyműködés korlátozásában nyilvánul. Előbb a fej kezd fájni, azután álmatagság áll be, az öntudat homályosabb, a járás ingadozóbb lesz, sőt epilepsziához hasonló görcsök állhatnak elő. Ilyenkor az illetőt árnyékba kell vinni, ruháit lehetőleg le kell venni, félig ülő helyzetbe kell hozni, fejét, arcát, mellét friss vízzel kell locsolni, hogy mélyebb lélekzethez kénszerítsék s borral, konyakkal, vagy Hoffmann-cseppekkel kevert vizet adunk neki. A súlyosabb foku napszurásnál az agyműködéssel együtt a lélekzet is eláll. Az arc halvány, az ajak kékes színt ölt, a szemek bágyadtak lesznek, szinte megtörnek s a beteg csak ritka időközökben vesz egy-egy fölületes lélekzetest. A zsinórszerűleg kiemelkedő ütér a szív működés fenyegető megszűnését jelzi. Ez az állapot nagyon gyorsan csapathat át szívbénulásba s azért sürgős segítyre van szükség. Itt a főntebb felsorolt intézkedéseket rögtön megteesszük s ha ezek sikertelenek, nyomban mesterséges lélekzettelőidőzéshez folyamodunk. Az élesztési és fölfűrésztési kísérleteknek csak akkor van eredménye, ha a betegnek rendszeres lélekzete helyreáll. Ha az öntudat már vissza kezd térni, akkor a mellnek és lábtalpnak kifelése, a végtageknak masszálása, a fejre alkalmazott hideg borogatás, főképpen pedig az elővigyázattal alkalmazott langyos mosás a teljes fölélesztést nagyon elősegíti. A mesterséges légzés előidőzésére természetesen orvost kell fölkérni.

Aratás idején. Benne vagyunk a rekkenő júliusi hőségben s még a sárguló vetés közül kiemelkedő pipacs is vörösbenek látszik, mintha lángolna a forró napsugártól. Itt az aratás ideje. Az aratok országserle végzik már a nehéz munkát. Ott, ahol az Isten megáldotta a vetést: vigan, da'olva megy az aratás — miként a gazda mondja. Egy-egy előkelőbb birtokos aratóihoz a cigány is kimegyen s muzsikával fűszerezi a munkát, műözben az aratóleányok pajkoskodnak s ha valaki arra vetődik (főképp kaputos ember), lát ugyancsak összevissza kötözik a buzaszálakkal. E helyzetből ki kell váltania magát. Ott, hol az aratást bevégezték már, keresztet, koszort vagy koronát kötnek a buzából.

Némely helyen a kalászköböl és buzavirágból kötött koszort a tréfát és bolondságot leginkább kedvelő arató fejére teszik, másutt pedig leány viszi, akit aratómenyasszonynak hívának.

Igy indul meg a menet. Ahol kaszával aratnak, gyakran nagy kasza-pengetés közt haladnak, kurjongatva, dalolva. Mikor a faluba érnek, a koszoruvivőre mindenfelől (bőgréből, sajtarokból) vizet zudítanak. Sok községben a gazda a kapu mögé bujva várja az aratókat, hogy a koszoruvivőt ő is lethesse. Mikor azután a koszort átveszi, azt a legényt vagy leányt, ki a koszort hozta: akár pénzzel, akár ruhával megajándékozza.

A gazda a kapott koszort rendszeren a mestergerendára akasztja s ott hagyja a jövő aratásig. Majd lakoma következik, melyen a régi szokás szerint a koszoruvivőt illeti az elsőség. Őt kinálják először pálinkával, neki van joga először a tálba nyulni és áldást mondani a gazdára és házanépre.

A lakomát végül táncsal fejezik be. De az aratás ideje iránt a gazdákon kívül a vadászok is érdeklődnek, mivel ilyenkor nemesak a gabonaföldön, hanem az erdőn és mezőn is vig az élet. A szarvas hízni, gömbölyödni kezd. Most kezdődik a lesjárás és a vezérkopóval való vadászat. A vad holdvilágos esteiken kijár a tavaszi vetésekre és a löherére. A vén szarvas agancsai már ismét kinöttek. Azokról a kérget úgy tisztogatja le, hogy az újnövésű ágakat először lágy, majd pedig kemény fához dörzsöli. Szent Jakab után az őz legboldogabb szerelmi korszakát éli. Az őz hús és bőre ilyenkor a legjobb s ezért szorgalmasan lehet reá vadászni. A jó vadász persze csak a bak és meddő őzekeket lövi ilyenkor. Ama vaddisznókat, melyek pagonyt cserélve, más területre csapnak át, erősen kell zavarni és löni, mert az ilyenek kijárnak a gabonaföldekre, és a kukoricásba, ott jelen-tékeny kárt okoznak bennük.

Az öreg nyul zabbán és leginkább kukoricában, nagy melegben pedig árnyékos helyen tartózkodik. A sűrű bokrok közt lappang s alkonyatkor kijön az utakra és tisztásokra. A vadkacskra most van a valódi vadászati idő. Kis tavakon egy-két kutyával is lehet kerestetni, nagyobb tavakon esónakba ül a vadász és onnan teríti le a színesoltu vadkacsát. Az öreg vadludak lohosodnak. Elhullatják kormánytollukat s nem tudnak repülni. Nagy tavakban, hol gazos vízben járálnak, hálával foghatók. A fiatal tuzok szárnyra kezd kapni. Leginkább zab, árpa, köles között és kukoricában vonja meg magát, míg az öregek buzakeresztek és szánaobgyák közelében járnak, s a szekéren közeli vadász lövése bevárják. A gabona közt, továbbá szőlőkben, bokros és forrásos hegyeken megülő foglyokat e hónap végével némelyek puskázzák ugyan már, de jobb még kimélni s inkább a takarás után lövöldözni azokat. Ine tehát, míg a városban a kánikulai hőségtől pang minden s az emberek beszorulnak a hűvös szobába s csak esténként van egy kis élet: odakünn a gabonaföldön, mezőn és erdőn nagy az elevenség s a vadkaca krákogása közé vigan elegyül az aratók dala.

Színház és irodalom.

A nagyvárad színházépítés. Nagyváradról írják: Pusztán állanak már a háztelkek jórészen, ahol a színház épülni fog. Az alap kimérését s kiadását megkezdték s a Bémer-térről gyönyörű kilátás nyílik az Apáca-utcára, ahol elsősorban a katolikus kör palotája emelkedik ki impozánsul. Jelenleg 100 munkásnál több dolgozik a színházépítés helyén, ahol nagy kö-törmelék van felhalmozva, melyet fűrge és szor-gos szekerek szállítanak el mindenfelé. Egyelőre augusztus 1-ig ássák az alapot, azután a kis Mayr-házat bontják le s a falak felhuzása meg-kezdődik.

Az Uj Idők Petőfi-száma. Annak a napnak emlékére, amelyen Petőfi a csatatéren ifjú életét és ragyogó pályafutását befejezte, az Uj Idők a nagy költőnek szentelt ezt a számát. Az Uj Időknek első oldalán Bródy Sándor ír srófáikat Petőfiről. Utána Sebők Zsigmond (Keve) mondja el Petőfi történetét. Koltórol, a „boldogság sziget-jéről“ Pósa Lajos irt költeményt. Lyka Károly bemutatja Petőfit, mint a magyarság vezérét. Utána a költőhöz közelálló személyiségekről szóló cikkek következnek. Egy tanulmány a költő apósáról, Szendrey Ignácrol szól. Egy másikban Petőfiné Szendrey Julia életét és jellemét világítja meg Hercege Ferenc; ehhez csatlatozik néhány szemelvény Julia naplójából. Petőfi barátait sorba bemutatja Tábori Róbert, a gyermek Petőfiről Kemechey Jenő ír. Az „Utolsó ut“-ban Baróti Lajos Petőfi rejtélyes halálát mondja el az összes fennmaradt verziók bírálatával. Utána megszólalnak a magyar költők, babérágakat rakván a nagy géniusz lábához. Petőfiről verset irtak: Abrányi Emil, Pósa Lajos, Szaboicska Mihály, Kiss József, Lampérth Géza, Ilyés Bálint. A Mindenféle című rovatban érdekes Petőfi apró-ságok sorakoznak egymás mellé. Végül kiegészíti a füzetet egy külön fényvi melléklet, amelyen olvasóink megtalálják Bárony István „Ingóvány“ című regényének folytatását és az a héten elhunyt Schuster Konstantin püspök életrajzát és arcképet. A képek gazdag sorozata díszíti e füzetet; röviden ide írjuk azok címét: Petőfi szülőháza. — Petőfi egyetlen daguerrotyp-arcképe. — A pápai főiskola, ahol Petőfi 1842-ben tanult. — Petőfi és neje 1848-ban (2 kép). — Petőfi gödöllői lakóháza 1843-ban. — Részlet a volt Petőfi-muzeumból (arcképek és szobrok). — Petőfi szüleinek háza Félégyházán. — Pató Pál ur, Kubinyi Arpad rajza. — Részlet a Petőfi-muzeumból (arcképek). — Petőfi apósa. — Pe-tőfi fia. — Szendrey Julia leánykori arcképe 1846-ból. — Petőfi első költői aláírása (Sólyom Sándor). — Erdőd vára. — Tervrajz a Petőfi-házról. — Petőfi bucsuja a szülői háztól. — Petőfi fája Koltón. — Arany János (Petőfi rajza). Kis furulyám szomorú fűz ága. . . Bem pipája (2 kép). — Bem tábornak (Petőfi rajza). — Részlet a volt Petőfi-muzeumból (arckép-terem). — Petőfi Debrecenben 1844-ben. — Liszt Ferenc Petőfi szellemének. — Petőfiné 1848-ban. — Teleki Sándor gróf. — Segesvár. — A segesvári csatár (térkép). — A pesti ház, ahol Petőfi 1849-ben lakott. A marosvásár-helyi ház, amelyben Petőfi utolsó napjaiban szállva volt. — Az a szoba, ahol Petőfi Mező-berényben lakott. — Petőfi kedvenc pamlagja Mezőberényben. — Petőfi, Barabás eredeti tus-rajza után. — Petőfi szülei (2 kép). — A székely-keresztúri ház, hol Petőfi utolsó éjszakáját töltötte. — Matskásy ház Székely Keresztúron. — Petőfi külföldi fordítói (4 kép). — Csontszilánk a sírból, amelyben Petőfi nyugszik. — Petőfi öcsese. — Szendrei Julia 1860-ban. — Zeyk Domokos. — Matskásy Antal. — Gyalokay Lajos. Azon-fölül külön műmelléklet gyanánt ehhez a füzethez csatoljuk Petőfinék egy eddig kiadatlan arcképet, amelyet Jókai Mór engedett át e célra az Uj Időknek.

TÁVIRATOK.

Egy képviselő halála.
Budapest, július 28. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A bethleni kerület országgyűlési képviselőjét, Fejérváry Károlyt ma helyezték örök nyugalomra. Utódja gyanánt eddigelé még senkit sem jelöltek a kerületben.

Az ischi kaizstrófa.
Budapest, július 28. (A „Torontál“ ered. távirata.) Ischlből jelentik, hogy a teg-napi benzinrobbanás következtében két súlyos sebesült ma meghalt.

A francia események.

Budapest, július 28. (A „Torontál“ ered. távirata) Párisból jelentik: Negrier ma kijelentette, hogy már nem tekinti magát a hadsereghez tartozónak.

Budapest, július 28. (A „Torontál“ eredeti távirata) Párisi telegram jelenti, Walsin Eszterházy kijelentette, hogy nem megy el a rennesi tárgyalásra

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1899. július 28.

A készáruüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	kilo	100 kilogr. ára		kilo	100 kilogr. ára	
		frtől	frtíg		frtől	frtíg
Bánsági	ó 76	8.20	8.30	80	8.55	8.70
Tiszavidéki	„ 76	8.85	8.15	80	9.20	9.30
Pestvidéki	„ 76	8.70	8.80	80	9.10	9.20
Bácskai	„ 76	8.60	8.70	80	9.05	9.15

Hozs		kilo		kilo	
uj	elsőrendű	70-72	6.65	6.80	6.65
„	„	„	6.55	6.65	6.55
„	„	„	6.30	6.30	6.30
„	„	„	6.24	6.24	6.24
„	„	„	6.16	6.16	6.16
„	„	„	6.05	6.05	6.05
„	„	„	5.85	5.85	5.85
„	„	„	5.49	5.49	5.49
„	„	„	5.00	5.00	5.00

Határidő üzlet.

Budapest, július 28. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) Buzában az árak 5 krral olcsóbbak. Kötetett:

Buza októberre	8.24— 8.25
Buza 1900 áprilisra	8.61— 8.62
Rozs októberre	6.60— 6.61
Zab októberre	5.40— 5.41
Tengeri augusztusra	4.62— 4.64
Tengeri 1900 májusra	4.67— 4.68
Rapce augusztusra	12.10— 12.20

Vonatok érkezése és indulása

Nagy-Becskerekre, illetve Nagy-Becskerekéről.

Érvényes 1899. május hó 1-től.

Erkezik:

- a) a nagybecskerek-bégaparti (thév.) pályaudvarra:
 - Temesvár felől: délelőtt 11.38, délután 5.36, éjjel 10.29.
 - Pancsova felől: délelőtt 10.33, délután 5.58.
 - Zombolya, Alibunár és Versecz felől: reggel 8.49, éjjel 10.29.
 - Zombolya felől: (keskenyvágányu pályaudvar) délelőtt 10.45, este 6.27, éjjel 10.21.
 - Csösztelek felől: reggel 6.24, (csak minden kedden, pénteken és vasárnap.)
- b) a nagybecskereki (nknbt) pályaudvarra
 - Budapest, Nagy-Kikinda felől: reggel 7.52, délután 4.45, éjjel 10.22.

Indul:

- a) a nagybecskerek bégaparti (thév.) pályaudvarról:
 - Temesvár felé: éjjel 3.09, délelőtt 10.09, délután 4.31.
 - Pancsova felé: reggel 8.02, este 6.29.
 - Alibunár és Zombolya felé: reggel 3.09, délután 4.31
 - Versecz felé: reggel 6.15, délután 4.31.
 - Zombolya felé: (keskenyvágányu pályaudvar) - reggel 5.05, délután 2.09, este 7.05.
 - Csösztelek felé: éjjel 2.50 (csak minden kedden, pénteken és vasárnap.)
- b) a nagybecskereki (nknbt) pályaudvarról:
 - Budapest, Nagy-Kikinda felé: reggel 5.45, délelőtt 11.49, este 7.05.

Nyiltér.*

A mai napon Nagybecskerekéről el-távozom. Összes ismerőseimnek ez uton mondok Isten hozzádot.

Nagybecskerek, 1899. július 28.

678-1.1)

Zala Albert.

*) Az e rovat alatt közöltéket nem vállal felelősséget a szerk.

Ujpecs község előljárása.

1403. kig. szám. 1899.

671-3.3

Arlejtési hirdetmény.

Ujpecs község részéről közhírré tétetik, hogy az *ujpecsi vasuti hozzáfáró utnak tört kavicsmal leendő kiépítésére* Ujpecs község házában 1899. évi augusztus hó 13-án d. e. 10 órakor nyilvános árlejtés fog tartatni, melyre árlejtési szándékozók a 2698 frt 42 kr. kikiáltási ár 5%-ának beadásával meghívhatók.

Zárt ajánlatok 1899. évi augusztus 12-ének d. u. 6 órájáig fenti helyen beadhatók.

A költségvetés és tervezet Ujpecs község hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt betekinthező.

Kelt Ujpecsen, 1899. évi július hó 24-én.
Az előljáróság.

lkt. 7581. tkvi 1899.

677-3.1

Hirdetmény.

A nagybecskereki kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság részéről közzé tétetik: miszerint a torontáli h. é. vasutnak nagy-becskerek—zsombolyai vonal számára az alább megnevezett határokon kisajátított területekről elkészített összeírás, térkép és egyedi kimutatás hitelesítésére a helyszínére a következő határnapok tüzetnek ki, ugymint:

Nagy-Becskerek községre nézve 1899. augusztus hó 22-én reggel 9 óra;

Klekk községre nézve 1899. augusztus hó 22-én reggel 9 óra;

Béga Szt.-György községre nézve 1899. augusztus hó 23-án reggel 9 óra;

Katalinfa községre nézve 1899. augusztus hó 23-án reggel 9 óra;

Ittvárnok községre nézve 1899. augusztus hó 23-án reggel 9 óra;

Rogendorf községre nézve 1899. augusztus hó 23-án reggel 9 óra.

Az érdekeltek felhívhatók, miszerint netalán észrevételeiket a fennebbi határnapon a bizottság előtt előterjeszszék, különben a kisajátítás és a felvett térfogat,

ugy a feljegyzett szolgálmal s jogosultságok iránti kifogásaik többé tekintetbe nem jöhetnek.

Együttal felhívhatók mindazok, a kik a fennebbi határokon a nagy-becskerek—zsombolyai vonal számára kisajátított területekért járó és az egyedi kimutatásban kitett kártalanítási összeg mennyiségére nézve ellenvételeket tenni akarnak, vagy ezen összegre bármi cím alatt igényt tartanak; ezeket 1899. évi szeptember hó 28-ig ezen telekkönyvi hatóságnál annál bizonyosabban bejelentsék, minthogy a később jelentkezők észrevételeire s igényeire semmi tekintet nem lévén, a kisajátítási és kártalanítási összeg annak és azon mennyiségben fog kiadatni, a kinek nevére és a mely összeggel az az egyedi kimutatásban ki van téve, a bekebelezett vagy felülkebelezett tételek pedig ezen a kisajátított területről hivatalból le fognak töröltetni.

Az összeírás, térkép és egyedi kimutatás a telekhivatalban betekinthező.

Kelt Nagy-Becskereken, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál, 1899. évi július hó 17-én.

Dr. Selymessy,
kir. törvényszéki bíró.

Csebzsa község előljárásától.

2024. kig. szám. 1899.

670-3.3

Bérbeadási hirdetmény.

Az alólírott községi előljáróság ezenel közhírré teszi, miszerint a *csebzai Temeshid vámszedési joga az 1900. évi január 1-től 1901. évi december 31-ig terjedő 2 évi időtartamra* Csebzsa község házában 1899. évi augusztus hó 22-én d. e. 9 órakor nyilvános árverésen bérbe fog adatni.

Kikiáltási ár 300 frt s árverezni szándékozók tartoznak az árverés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10%-át vagyis 30 frtot készpénzben, vagy ovadékképes értékpapírban letenni. A bánatpénz a bérlőtől visszatartatik s az általa fizetendő haszonbér utolsó havi részletébe be fog

számíttatni, bérlő kérelmére és veszélyére azonban kamatoztatás végett takarékpénztárban elhelyezhető, ez esetben a betét könyvecske fog a község által őriztetni. A haszonbér bérlő által havi előleges részletekben fizetendő a községi pénztárba s bérlő e téren esetleges mulasztása jogot ad a községnek a bérleti viszony felbontására, illetve a bérletnek a bérlő kárára leendő újabb bérbeadására.

A vámentességekre nézve köteles lesz bérlő az engedélyokmányban foglaltakat pontosan betartani.

Kelt Csebzán, 1899. évi július 24-én.

A község előljáróság.

Lakáshirdetés.

Egy 4 szobából és mellékhelyiségek-ből, külön mosókonyha használatával járó **lakás 230 frt évi bérért kiadó** és azonnal elfoglalható. Bérleti kívánók sziveskedjenek hozzám vagy a házban (Melen-czei-utca 40. szám) lakó *Schwarz Pál* fűszerkereskedő urhoz fordulni.

675-3.3

Poroszkay Béla.

Eladó lovak.

Két fiatal és két idősebb számfeletti

Jucker,

valamint két belavagolt

hátas ló

eladatik. 680-3.1

Bővebbet az uradalomnál **Fényen**.

Szegedi mezőgazdasági kiállítási sorsjegyek.

Főnyeremény: 50,000 korona érték

és több, kisebb-nagyobb nyeremény,

összesen 1006 nyeremény **100,000** korona értékben.

— **Egy sorsjegy ára 20 krajcár.** —

Az összes nyereményeket kívánatra 20% levonással azonnal készpénzben beváltja

Budapesten: a „Hermes“ Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság, V., Dorottya-utca 8.

vagy **Szegeden:** a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank.

Ezen pénztételek a **nyerő kívánságára** készek az **50,000 korona értékű főnyeremény**:

egy hasonértékű szegedi mintaszerűen berendezett tanyai gazdasággal is becsereálni.

Huzás Szegeden, a kiállítás utolsó napján, 1899. szeptember hó 10-én este 6 órakor.

Sorsjegyek kaphatók bank- és váltóüzletekben, az összes dohánytözsdékben és egyéb elárusító helyeken.

Viszontelárusítók forduljanak a kiállítást rendező

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségéhez,

Budapest, IX., Üllői-ut 25., Köztelek.

624-63